

„Dziecko, które naprawdę pokochało
swoje otoczenie i wszystkie żyjące stworzenia,
które odkryło radość i entuzjazm w pracy,
daje nam powód, by mieć nadzieję ...
nadzieję na pokój w przyszłości.”
- Maria Montessori

Program wychowawczo-profilaktyczny
Pierwszej Szkoły Podstawowej
Montessori Bona Ventura
w Szczecinie
(2020-2022)

Zatwierdzony na zebraniu Rady Pedagogicznej dnia 30.09.2020r.

I. AKTY PRAWNE

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (art. 72).
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka.
3. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych.
4. Konwencja o Prawach Dziecka.
5. Karta Nauczyciela.
6. Statut Pierwszej Szkoły Podstawowej Montessori Bona Ventura w Szczecinie.
7. Programy narodowe i krajowe w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia itd.
8. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017r., poz.59).
9. Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
10. Rozporządzenie MEN z dnia 22 stycznia 2018r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, (Dz.U. z 2018r. poz.214).
11. Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017 w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532).
12. Rozporządzenie MEN z dnia 9 sierpnia 2017r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
13. Rozporządzenie MEN z dnia 11 sierpnia 2017r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek.
14. Rozporządzenie MEN z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego.

II. ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE

Program wychowawczo-profilaktyczny Pierwszej Szkoły Podstawowej Montessori Bona Ventura stworzony jest w oparciu o politykę oświatową państwa oraz założenia Pedagogiki Marii Montessori. Wychowanie i profilaktyka ukierunkowane są na różne cele: wychowanie służy wspieraniu wychowanka w rozwoju, zaś profilaktyka to interwencja kompensująca niedostatki wychowania. Zakresy profilaktyki i wychowania mają obszar wspólny, który stanowią działania budujące odporność na potencjalne zagrożenia, aczkolwiek korzystniej jest dla wychowanków realizować je w kontekście działań wychowawczych. Najważniejsze jest jednak wydaje się to, co łączy wychowanie i profilaktykę – jest to aspekt wartości i norm, w nawiązaniu do których są prowadzone działania. Dzięki urzeczywistnianiu wartości i norm wychowanek zyskuje spójne środowisko wychowawcze.

Ideą szkoły naszej jest pomoc każdemu dziecku w jego integralnym rozwoju - intelektualnym, społecznym, emocjonalnym, duchowym i fizycznym przy pełnym poszanowaniu jego wolności i godności we współpracy z rodzicami.

Staramy się przygotować naszych uczniów do przyjęcia odpowiedzialności za siebie i otoczenie, do niezależności w myśleniu, samodzielności w działaniu, miłości do świata. Dzięki pedagogice Marii Montessori budzimy w dzieciach pasję odkrywania świata, zainteresowanie wiedzą i chęć zdobywania nowych umiejętności. Dbamy również o to, aby zdobywanie wiedzy szło w parze z umiejętnością rozumnego posługiwania się nią.

III. ZAŁOŻENIA WYCHOWAWCZE JAKO FILAR PRORAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO.

Część wychowawcza programu stanowi wytyczne do pracy wychowawczej skierowane do dyrekcji szkoły, pedagoga szkolnego, wychowawców klas, nauczycieli przedmiotów, pracowników obsługa i administracji szkoły oraz współpracy z organizacjami i instytucjami wspomagających pracę szkoły, przy współudziale rodziców.

Realizacja założeń programowych wpłynie na spójność i wielokierunkowość oddziaływań wychowawczych skierowanych do uczniów szkoły poprzez:

1. Organizację działań wychowawczych w środowisku lokalnym przy współpracy rodziców, przyjaciół szkoły, instytucji wspomagających (Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, MOPS, Policja, Sąd),
2. Współpracę nauczycieli, rodziców i sojuszników szkoły w działalności wychowawczej opartej na dążeniu do pełnego rozwoju osobowości ucznia, kształtowania postaw moralnych, etycznych, wychowania go w duchu humanizmu, tolerancji, wolności sumienia i szacunku do pracy,
3. Realizację celów wychowawczych w działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych zgodnie ze wskazaniami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i Konwencji o Prawach Dziecka,
4. realizacja podstawy programowej,
5. Kształtowanie postaw patriotycznych związanych z historią Szczecina jako małej ojczyzny, regionu, kraju, Europy i świata,
6. Kształtowanie u uczniów postaw wzorowanych na patronie szkoły Marii Montessori,
7. Kształtuje u uczniów postawy sprzyjające ich dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu, tj. : uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej.

IV. WZORZEC OSOBOWY UCZNIA PIERWSZEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ MONTESSORI BONA VENTURA W SZCZECINIE

Opracowany na podstawie praw i obowiązków ucznia oraz Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania zawartych w Statucie Pierwszej Szkoły Podstawowej Montessori Bona Ventura w Szczecinie.

1. Pragniemy, aby absolwenci naszej szkoły:
  - 1.1. Pracowali nad własnym rozwojem, budując swój system wartości, rozwijali swoje pasje i zainteresowania;
  - 1.2. Umieli rzetelnie pracować, mieli szacunek dla pracy innych ludzi, byli zaradni i odpowiedzialni;
  - 1.3. Mieli szacunek dla rodziny i świadomość, że jest ona najważniejsza dla prawidłowego rozwoju i szczęścia nie tylko pojedynczych ludzi ale i dla całego społeczeństwa;
  - 1.4. Umieli nawiązywać i podtrzymywać kontakty;
  - 1.5. Byli aktywni i twórczy - potrafili zaprezentować i obronić własne zdanie szanując innych, którzy mają odmienne poglądy;
  - 1.6. Byli ciekawi świata, żądni wiedzy, dociekliwi i wrażliwi na potrzeby innych;
  - 1.7. potrafili samodzielnie i krytycznie myśleć oraz korzystać z różnych źródeł informacji, umieli oprzeć się presji rówieśników, mody i negatywnym wzorcom przez mass media;
  - 1.8. Upowszechnianym byli wrażliwi na otaczającą ich przyrodę i piękno natury oraz postrzegali świat jako sacrum, gdzie wszystko jest powiązane, a człowiek jest odpowiedzialny za zachowanie tej harmonii;
  - 1.9. Mieli szerokie zainteresowania i pasje poznawcze;
  - 1.10. Odpowiedzialnie funkcjonowali w demokratycznym społeczeństwie i właściwie rozumieli ideały demokracji, tolerancji, wolności;
  - 1.11. Potrafili i chcieli podejmować wybory sprzyjające zachowaniu szeroko pojętego zdrowia;
  - 1.12. Zнали i szanowali historię, kulturę regionu i kraju, prezentowali swoim postępowaniem postawę patriotyczną.

V. POWINNOŚCI WYCHOWAWCÓW I NAUCZYCIELI PRZEDMIOTÓW

Powinności wychowawcy będące wymiarem pracy edukacyjnej każdego nauczyciela, określone w podstawie programowej w ramach zadań ogólnych szkoły.

Istotą działań wychowawczych jest współdziałanie wszystkich, którzy mają kontakt z wychowankami, aby własnym przykładem i każdym możliwym działaniem przybliżyć pożądane wzorce osobowe i zachęcić do pracy nad sobą w osiągnięciu ideału, odpowiedzialności, prawości, krytyczności, otwartości, tolerancji, kultury i przedsiębiorczości.

1. Powinności wychowawcy klasy:

- 1.1 Integrowanie klasy i dbanie o utrzymanie w niej dobrej atmosfery pracy;
- 1.2. Obserwowanie i ocenianie zachowań uczniów;
- 1.3. Organizowanie sytuacji wychowawczych stwarzających możliwości integrowania klasy, kształtowania kultury osobistej uczniów, wdrażanie do współdziałania, poszerzania zainteresowań (tematyczne pogadanki na zajęciach lekcyjnych, imprezy klasowe, wycieczki, wspólne wyjścia do kina, teatru itp.);
- 1.4. Diagnozowanie potrzeb i trudności uczniów oraz procesów interpersonalnych zachodzących w klasie;
- 1.5. Wspomaganie i prowadzenie uczniów zdolnych i mających trudności w nauce,
- 1.6. Diagnozowanie sytuacji rodzinnej uczniów;
- 1.7. Udzielanie uczniom wsparcia psychicznego w sytuacjach kryzysów osobistych, rodzinnych i szkolnych;
- 1.8. Organizowanie (w miarę możliwości) różnych form pomocy dla uczniów np.: pomocy koleżeńskiej w nauce, pomocy materialnej;
- 1.9. Utrzymywanie współpracy z rodzicami uczniów i wspieranie ich w wychowaniu dzieci;
- 1.10. W szczególnych sytuacjach pełnienie roli mediatora pomiędzy uczniem a rodzicami, uczniem a nauczycielem;
- 1.11. Przygotowanie odpowiedniego i inspirującego dla ucznia otoczenia;
- 1.12. Dbanie o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych ras, narodów i światopoglądów.

2. Powinności wychowawcze nauczycieli przedmiotów:

Nauczyciel na każdej lekcji powinien własną postawą i przez stwarzanie konstruktywnych sytuacji wychowawczych:

- 2.1.Uczyć poprawnej komunikacji i współpracy w grupie;
- 2.2.Uczyć postrzegania ogólnie przyjętych norm i regulaminów szkolnych;
- 2.3.Uczyć systematyczności, dokładności, punktualności, tolerancji, pracowitości i różnorodnych aktywności;
- 2.4.Podnosić poczucie własnej wartości uczniów i dążyć do wypracowania w nich samokrytycyzmu;
- 2.5.Wdrażanie ucznia w umiejętność planowania własnej nauki i pracy;
- 2.6.Zapoznawać z zasadami kultury życia codziennego;
- 2.7.Uczyć troski o własne zdrowie i bezpieczeństwo;
- 2.8.Dbać o bezpieczeństwo uczniów podczas zajęć, przerw, wycieczek szkolnych itp.;
- 2.9.Dbać o poprawne wyrażanie się uczniów;
- 2.10.Powinien być wrażliwy na inicjowane przez uczniów różnorodne działania na rzecz własnego rozwoju, rozwoju szkoły i społeczności lokalnej.

3. Zadaniem każdego nauczyciela jest wykorzystywanie treści przedmiotowych do ukazywania:

- 3.1.Wartości ogólnoludzkie, które mogą być drogowskazem w życiu człowieka;
- 3.2.Znaczenia norm moralnych w życiu człowieka;
- 3.3.Przykładowych postaw bohaterów literackich, historycznych i współczesnych wobec ludzi, sytuacji, problemów idei;
- 3.4.Procesu podejmowania decyzji i ich skutków;
- 3.5.Rozwiązywania trudnych sytuacji życiowych i dokonywania wyborów;
- 3.6.Tradycji rodzinnych, regionalnych, narodowych i ich znaczenia dla tożsamości człowieka;
- 3.7.Wartości rodzinnych w życiu człowieka;
- 3.8.Piękna przyrody, jej użyteczności i sposobów ochrony przed zgubnymi wpływami cywilizacji;
- 3.9.Osiągnięć człowieka, będących skutkiem jego pracy i zaangażowania;
- 3.10.Zagrożeń dla człowieka ze strony przyrody i cywilizacji oraz sposobów ich uniknięcia.

VI. ZASADY WSPÓŁPRACY WYCHOWAWCZEJ SZKOŁY Z RODZICAMI

1. Rodzice i szkoła to instytucje spełniające funkcje wychowawcze;
2. Stosunki pomiędzy rodzicami i szkołą odbywają się na zasadzie partnerstwa;
3. Szkoła pełni rolę wspomagającą wobec rodziców i dopełnia działania domu;
4. W celu realizacji zadań wychowawczych konieczna jest współpraca i spójność postępowania;
5. Wspólnym celem jest dobro dziecka;
6. Działania wychowawcze szkoły są zgodne z wolą i przekonaniem rodziców;
7. Odbywają się w duchu poszanowania godności osobistej, tolerancji i zrozumienia innych;
8. Szkoła pomaga rodzicom w rozwiązywaniu kłopotów wychowawczych;
9. Rodzice winni pomóc szkole w działaniach organizacyjnych;
10. Opinie rodziców o szkole i ich oczekiwania to ważne informacje o planowaniu pracy z uczniem;
11. Rodzice mają prawo do rzetelnej informacji o dziecku;
12. Szkoła może korzystać z wiedzy i umiejętności rodziców – fachowców;
13. Udostępnienie Rodzicom elektronicznego dziennika szkolnego, który stanowi rzetelne źródło informacji na temat postępów w nauce dziecka, a także jest systemem umożliwiającym szybki przepływ informacji pomiędzy rodzicami i szkołą;
14. Rodzice współdecydują o sprawach szkoły, a także uczestniczą w podejmowanych przez szkołę działaniach;
15. Szkoła współpracuje z rodzicami na rzecz rozwoju uczniów;
16. Szkoła pozyskuje informacje na temat opinii rodziców o działalności szkoły za pomocą ankiet, zebrań, a także poprzez indywidualne rozmowy;
17. Współpraca z rodzicami rozpoczyna się z chwilą przyjęcia dziecka do szkoły i może mieć formę poniżej wymienionych działań:
  - 1) spotkania organizacyjne na początku roku szkolnego (informacje o organizacji roku szkolnego i planach szkoły),
  - 2) spotkania klasowe i tzw. dni otwarte szkoły,
  - 3) wspólne działania w sprawach remontowych, budowlanych (praca na rzecz szkoły),
  - 4) rozpoznawanie oczekiwań rodziców (ankieta, rozmowa),
  - 5) prowadzenie pedagogizacji rodziców z uwzględnieniem ich oczekiwań,
  - 6) korzystanie z rad i pomocy rodziców - ekspertów (fachowców),
  - 7) przekazywanie informacji o dziecku,
  - 8) indywidualne spotkania z rodzicami - dyżury nauczycieli,
  - 9) zapraszanie rodziców na imprezy szkolne oraz zachęcanie do pomocy przy ich

organizowaniu,

- 10) obserwacja w trakcie pracy własnej na zajęciach lekcyjnych,
  - 11) podstawowe informacje dla rodziców dotyczące: organizacji roku szkolnego, planu lekcji, działalności kółek i organizacji szkolnych, organizowanych imprez szkolnych i pozaszkolnych, terminach wywiadówek, lekcji otwartych,
  - 12) służyć literaturą pedagogiczno- psychologiczną,
  - 13) przekazywanie informacji pisemnych,
  - 14) pomoc rodziców w organizowaniu wyjazdów, wycieczek dzieci,
  - 15) warsztaty, spotkania dla rodziców, wyjazdy integracyjne.
19. Współpraca z rodzicami opiera się na następujących czynnikach:
- 1) rzetelność, konkretność i regularność informacji dostarczonych rodzicom, dotyczących dobrych i złych wyników w nauce i zachowaniu, za pomocą elektronicznego dziennika szkolnego, jak również udzielanie tych informacji podczas wywiadówek, rozmów indywidualnych na życzenie rodzica;
  - 2) partnerstwo we współdziałaniu: szukanie przyczyn i dróg wyjścia z problemów dydaktycznych i wychowawczych mające na celu dobro dziecka poprzez: rozpoznanie sytuacji rodzinnej dziecka, rozmowy z rodzicami i opiekunami, udzielanie informacji o instytucjach wspomagających szkołę i rodziców, działalności profilaktycznej, konsultacyjnej i leczniczej (Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne, specjalistyczne placówki zdrowotne, Poradnie Uzależnień oraz instytucji wspierania rodziny,);
  - 3) poufność w przekazywaniu informacji dotyczących dziecka i jego rodziny:
    - tajność obrad Rady Pedagogicznej,
    - tajność korespondencji,
    - właściwy klimat i miejsce rozmów z rodzicami;
  - 4) wzajemny szacunek i tolerancja:
    - docenianie starań i pracy szkoły oraz rodziców,
    - uznanie prawa do błędów (szkoły i rodziców),
    - słuchanie i reagowanie na opinie i postulaty rodziców,
    - kultura słowa i bycia we wzajemnych kontaktach,
    - wywiązywanie się z umów.

VII. Działalność rodziców w szkole:

1. Współpraca z wychowawcami, nauczycielami mająca rzeczywisty wpływ na działalność szkoły.
2. Znajomość regulaminu oceniania, klasyfikowania i promowania.

3. Aktywny udział w imprezach szkolnych.
4. Wspieranie szkoły swoimi aktywnymi działaniami.

VIII. ZAŁOŻENIA PROFILAKTYCZNE JAKO FILAR PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Profilaktyka jest procesem, który wspiera człowieka w prawidłowym rozwoju i zdrowym życiu. Jest także jednym ze sposobów reagowania na rozmaite zjawiska społeczne, które oceniane są jako szkodliwe i niepożądane. Ocena skłania do traktowania takich zjawisk w kategoriach zagrożeń i podejmowania wysiłków w celu ich eliminacji lub choćby ograniczania. Profilaktyka jest więc działaniem, które ma na celu zapobieganie pojawieniu się i rozwojowi danego zjawiska w konkretnej społeczności. Drugim, równie istotnym elementem profilaktyki jest promowanie alternatywnych zjawisk w stosunku do tych, które usiłuje się wyeliminować oraz wzmacnianie czynników chroniących przed rozwojem zagrożeń.

Przez **filary programu profilaktycznego** rozumie się tu działania psychoedukacyjne podejmowane według określonego scenariusza, których celem jest zapobieganie zachowaniom ryzykownym uczniów i szkodom wynikającym z problemów w ich otoczeniu oraz umacnianie tych zasobów i predyspozycji, które będą działać chroniąco na jednostkę.

Życie społeczne pokazuje nam, że nieustannie wzrasta liczba młodych ludzi podejmujących rozmaite **zachowania ryzykowne** oraz, że ich wiek znacznie się obniża. Tym terminem określa się różne działania niosące ryzyko negatywnych konsekwencji zarówno dla zdrowia fizycznego, psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia społecznego. Do najpoważniejszych zachowań ryzykownych zalicza się:

- 1) palenie tytoniu,
- 2) używanie alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych,
- 3) wagarowanie oraz porzucenie nauki szkolnej,
- 4) ucieczki z domu,
- 5) brak lub niejasność życiowych celów,
- 6) zachowania agresywne i przestępcze,
- 7) uczestnictwo w problemowych grupach rówieśniczych,
- 8) wulgaryzmy i brak kultury osobistej,

Powstawaniu owych zachowań ryzykownych sprzyjają niektóre cechy jednostki i jej środowiska. Istnieją jednak również takie czynniki i zachowania, które mogą je hamować. Czynniki chroniące to cechy, sytuacje i warunki zwiększające odporność na działanie czynników ryzyka. Są to:

- 1) poczucie przynależności do rodziny,
- 2) silna więź rodzinna, zainteresowanie własnym rozwojem i nauką. Posiadanie zainteresowań, zamiłowań i pasji,
- 3) kultura osobista,
- 4) zaangażowanie w rozwój duchowy, życie religijne,
- 5) szacunek do norm społecznych, tradycji i kultury,
- 6) poczucie przynależności do grupy rówieśniczej, pełnienie ról aprobowanych społecznie

W dokumencie wpisane zostały trzy poziomy działań profilaktycznych:

1. **profilaktyka pierwszorzędowa (uprzedzająca)** adresowana jest do grup niskiego ryzyka. Jej celem jest promowanie zdrowego stylu życia oraz opóźnianie wieku inicjacji, przez co zmniejszanie zasięgu zachowań ryzykownych, dostarczanie informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i tym samym umożliwienie dokonania racjonalnego wyboru, pomoc w rozwijaniu umiejętności psychologicznych i społecznych, stwarzanie możliwości zaangażowania w działalność pozwalającą realizować potrzebę rozwijania zainteresowań, aktywności, osiągnięcia sukcesu.
2. **profilaktyka drugorzędowa (wczesna identyfikacja)** adresowana jest do grup podwyższonego ryzyka. Jej celem jest zmniejszanie szkód doznawanych na skutek podjęcia zachowań ryzykownych, ograniczanie intensywności i czasu trwania dysfunkcji, umożliwienia wycofania się z zachowań ryzykownych, zapobieganie przyszłym szkodom.
3. **profilaktyka trzeciorzędowa (interwencja)** adresowana do osób z grup najwyższego ryzyka. Obejmuje działania lecznicze, rehabilitacyjne oraz resocjalizacyjne, których celem jest przeciwdziałanie rozszerzaniu się degradacji społecznej oraz powrót do normalnego funkcjonowania.

IX. STRUKTURA FILARU PROFILAKTYCZNEGO

Program jest skonstruowany tak, aby umożliwić jego realizację na wszystkich poziomach edukacji w szkole. Działania w nim przewidziane skierowane są do konkretnych adresatów –uczniowie, nauczycieli i rodzice/opiekunowie prawni. Posiada on jasno określone cele, zakres, formy realizacji i metody pracy.

Program tworzy spójną całość ze Statutem Szkoły, kiedy treści profilaktyczne włączone są do realizowanych programów na poszczególnych przedmiotach, na godzinach wychowawczych, zajęciach warsztatowych prowadzonych przez pedagoga i psychologa szkolnego, na zajęciach świetlicowych, podczas zajęć pozalekcyjnych oraz pogadankach i prelekcjach prowadzonych przez Policję i Straż Miejską.

Działania o charakterze interwencyjnym podejmowane są zawsze bezpośrednio w odpowiedzi na bieżące wydarzenia mające miejsce w szkole lub najbliższym środowisku ucznia.

Część profilaktyczna programu realizowana jest także poprzez autorskie programy profilaktyczne niezależne od niego.

X. STRATEGIE PROFILAKTYKI SZKOLNEJ

Działania profilaktyczne realizowane są poprzez wykorzystanie następujących strategii:

1. **Strategia informacyjna**- Celem jest dostarczenie adekwatnych informacji na temat skutków zachowań ryzykownych i umożliwienie dokonywania racjonalnych wyborów. U podstaw tej strategii leży przekonanie, że ludzie, zwłaszcza młodzi, zachowują się ryzykownie, ponieważ zbyt mało wiedzą o mechanizmach i następstwach takich zachowań.
2. **Strategia edukacyjna**- Strategia ta ma pomóc w rozwijaniu ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych (umiejętności nawiązywania kontaktów, radzenia sobie ze stresem czy rozwiązywanie konfliktów itp.) U podstaw tej strategii leży przekonanie, że ludzie, nawet dysponujący odpowiednią wiedzą, podejmują zachowania ryzykowne z powodu braku umiejętności niezbędnych w życiu społecznym.

3. **Strategia działań alternatywnych**- Celem jest pomoc w zaspakajaniu ważnych potrzeb psychologicznych (np. sukcesu, przynależności) i osiągnięcie satysfakcji życiowej przez ułatwianie angażowania się w działalność akceptowaną społecznie (artystyczną, społeczną, sportową). U podstaw tej strategii zakłada się, że wielu ludzi podejmuje zachowania ryzykowne ze względu na brak możliwości rozwoju zainteresowań i osiągnięcia sukcesów pozytywnych.
4. **Strategia interwencyjna**- Celem jej jest wspieranie w sytuacjach kryzysowych osób mających trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów osobistych. Elementem interwencyjnym jest towarzyszenie ludziom w krytycznych momentach ich życia. Formą realizacji tej strategii może być np. poradnictwo
5. **Strategia zmniejszania szkód**- są to programy zmniejszania zła przewidziane głównie dla profilaktyki trzeciorzędowej.
6. **Strategia zmian prawa**- to działania zmierzające do zmiany aktów prawnych na poziomie klasy, szkoły, środowiska lokalnego.

XI. POZIOMY PROFILAKTYKI SZKOLNEJ I PODPORZĄDKOWANE IM STRATEGIE DZIAŁAŃ

PROFILAKTYKA		
PIERWSZORZĘDOWA	DRUGORZĘDOWA	TRZECIORZĘDOWA
Strategia informacyjna	Strategia informacyjna	Strategia informacyjna
Strategia edukacyjna	Strategia edukacyjna	Strategia edukacyjna
Strategia działań alternatywnych	Strategia działań alternatywnych	Strategia działań alternatywnych
Strategia zmian prawa	Strategia interwencyjna	Strategia interwencyjna

	Strategia zmian prawa	Strategia zmniejszania szkód
		Strategia zmian prawa

XII. PODSTAWOWE WARTOŚCI PROGRAMU

1. W kontekście przyjętej koncepcji osoby oraz integralnego rozwoju ucznia program zawiera następujące wartości jako podstawę oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych:

- ofiarność,
- współpraca,
- altruizm,
- patriotyzm,
- szacunek dla tradycji,
- pozytywne relacje społeczne,
- bezpieczeństwo,
- tożsamość indywidualna, kulturowa, narodowa, regionalna, etniczna,
- poczucie godności własnej osoby,
- szacunek dla godności innych osób,
- ciekawość świata i innych ludzi,
- otwartość na innych ludzi i świat,
- aktywność w życiu społecznym,
- kreatywność,
- wolność,
- odpowiedzialność,
- tolerancja,
- pokój,
- koleżeństwo,
- wartości poznawcze np. wiedza, nauka, twórczość,

- wartości witalne np. zdrowie, ruch, wypoczynek.

2. Przekazywanie wartości może odbywać się na trzy sposoby:
  - 2.1. Przekazywanie wiedzy teoretycznej na temat wartości.
  - 2.2. Ukazanie wartości w ideałach wychowawczych z konkretnym odniesieniem do wychowanków.
  - 2.3. Analizowanie z wychowankiem jego sytuacji życiowej, konfliktów moralnych i udzielenie konkretnej pomocy.

Najbardziej skutecznym jest trzeci sposób przekazywania wartości, gdyż dużą rolę odgrywają tu emocje, dzięki którym człowiek wiąże się ze światem wartości.

Niezbędne w rozważaniach dotyczących sytuacji wychowawczej jest zwrócenie uwagi na odpowiedzialność człowieka. Każdy człowiek ze swej natury jest wolny. Wolność ta wymaga odważnego, odpowiedzialnego podejmowania decyzji i ponoszenia za nie konsekwencji. Wychowując trzeba pamiętać, aby w młodych ludziach kształtować nie tylko odpowiedzialność za własne czyny, ale odpowiedzialność za innych. Zdarza się, iż rodzina nie przekazuje podstawowych wartości i wtedy szkoła staje się jedynym przekazicielem tych wartości. Dzięki działaniom wychowawczym i profilaktycznym, poznaniu wychowanka, jego hierarchii wartości już ukształtowanych, możemy starać się ukształtować ucznia we właściwy sposób dla dobra innych i jego samego.

XIII. SYTUACJE WYCHOWAWCZE

Proces wychowawczy przebiega zawsze w konkretnych warunkach, okolicznościach w określonej rzeczywistości i sytuacji wychowawczej. W. Cichoń określa sytuację wychowawczą jako „splot tych warunków, rzeczywistych faktów i całokształt tworzących ich okoliczności, na których podłożu dokonuje się proces wychowawczego oddziaływania”. Dziecko, aby mogło się rozwijać musi mieć odpowiednią sytuację wychowawczą. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest niezbędnym warunkiem w kształtowaniu się osobowości. Ważny jest także wychowawca, jego predyspozycje, wartości, umiejętności i zainteresowania. Powinien prowadzić i wspierać wychowanka, a nie narzucać swojego zdania. Wychowawca powinien być autorytetem, osobą godną naśladowania i świadomą konsekwencji swoich działań. Wychowanek natomiast powinien być otwarty i gotowy na doświadczenia pojawiające się spontanicznie i te, które są celowe i zamierzone. Zmiana wychowawcy, relacje między nimi, doboru treści i metod oddziaływań, warunków społecznych może spowodować zmianę zamierzonego efektu. Dlatego podejmując działanie wychowawcze trzeba uwzględnić nie tylko cele i predyspozycje wychowawcy, wychowanka, ale także sytuację wychowawczą, która może być nieodpowiednia do realizowanych zamierzeń.

XIV. CELE I ZADANIA PROGRAMU WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNEGO

Ogólnym celem programu jest wspieranie ucznia we wszechstronnym rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełni dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży.

Cele główne:

1. Wspomaganie naturalnego rozwoju dziecka.
2. Propagowanie zdrowia oraz zdrowego, higienicznego i proekologicznego stylu życia.
3. Kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, moralnych i patriotycznych – ukierunkowanie na relacje.
4. Kształtowanie świadomego odbiorcy kultury, wartości, norm oraz wzorów zachowań.
5. Wdrażanie uczniów do zachowań bezpieczeństwa – profilaktyka zachowań ryzykowanych (problemowych).
6. Współpraca z rodzicami.

Przy opracowaniu głównych celów i działań programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły uwzględniono również :

1. Kierunki polityki oświatowej państwa.
2. *Rozporządzenie MEN z dnia 22 stycznia 2018r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informatycznej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii* pod koniec roku szkolnego 2017/2018 dokonano analizy obserwacji uczniów, problemów wychowawczych, tematyki spotkań z rodzicami, indywidualnych rozmów z uczniami, protokołów Rady Pedagogicznej, a także wyników ankiety dot. zagrożenia uzależnieniami w celu ujawnienia czynników chroniących i czynników ryzyka.

Z analizy sytuacji wychowawczej uczniów głównie opartej na rozpoznaniu indywidualnych potrzeb oraz predyspozycji uczniów w zakresie opiekuńczo-wychowawczym, psychologiczno-pedagogicznym, a także na rozpoznaniu środowiska rodzinnego uczniów wynika, że najczęściej pojawiającymi się problemami uczniów w szkole jest używanie wulgaryzmów. Wyłoniony czynnik ryzyka to: agresja słowna uczniów.

Z badań wynika, iż żaden z uczniów nie używał i nie spotkał się z narkotykami, dopalaczami, bądź innymi substancjami psychoaktywnymi. Kwestia palenia papierosów również nie dotyczy bezpośrednio uczniów. Zadowolająca jest natomiast wiedza uczniów na temat zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Wskazuje to na dobrze działającą profilaktykę uniwersalną szkoły w kwestii uzależnień oraz promocję zdrowego stylu życia.

Wnioski do dalszej pracy uwzględnione w programie:

- Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie eliminowania agresji słownej i wulgaryzmów.
- Kontynuowanie działań dotyczących profilaktyki uzależnień.
- Promowanie zdrowego stylu życia.

XV. MONITORING PROGRAMU

Szkolny program wychowawczy nie jest raz na zawsze ustalonym, niezmiennym porządkiem działań. Musi być poddawany ciągłej ewaluacji w ramach mierzenia jakości pracy szkoły.

Celem ewaluacji jest określenie stopnia realizacji zadań programowych.

1. Sposoby ewaluacji

- 1.1. Obserwacja zachowania uczniów, stopnia rozumienia norm oraz wprowadzania ich w życie,
- 1.2. Obserwacja postępów w zachowaniu i nauce,
- 1.3. Ocena ilości i jakości wytworów prac uczniowskich,
- 1.4. Ocena poziomu wiadomości i umiejętności uczniów biorących udział w konkursach,
- 1.5. Frekwencja na zajęciach organizowanych przez szkołę,
- 1.6. Wyniki ewaluacji programu przeprowadzanej wśród uczniów i ich rodziców,
- 1.7. Ocena samopoczucia uczniów w szkole, zadowolenie rodziców z działalności wychowawczej szkoły: ankieta, wywiad, rozmowa, obserwacje;
- 1.8. Ocena stopnia zintegrowania klas.

2. Wskaźniki ewaluacji programu

2.1. Wskaźniki ilościowe:

- 1) frekwencja uczniów na zajęciach lekcyjnych
- 2) liczba uczestników zajęć pozalekcyjnych, wychowawczych, edukacyjnych, terapeutycznych; procent ogółu uczniów
- 3) liczba prac wykonanych przez uczniów
- 4) liczba uczniów z problemami wychowawczymi
- 5) liczba uczniów przystępujących do konkursów- liczba laureatów konkursów szkolnych oraz wyższego szczebla
- 6) liczba wycieczek szkolnych
- 7) liczba spotkań organizowanych przez szkołę

- 8) liczba rodziców zaangażowanych w pracę na terenie placówki

2.2. Wskaźniki jakościowe:

- 1) aktywność uczniów na zajęciach lekcyjnych i pozalekcyjnych
- 2) umiejętności, wiadomości, postawy uczniów
- 3) samopoczucie uczniów w klasie i szkole
- 4) przyczyny nieobecności uczniów na zajęciach
- 5) przestrzeganie zasad zawartych w programie wychowawczym
- 6) postępy uczniów w zachowaniu i uczeniu się
- 7) współpraca z rodzicami uczniów

3. Formy monitoringu:

- 1) portfolio ucznia (teczka zawierająca wybrane prace ucznia)
- 2) portfolio wychowawcy (teczka zawierająca ogół dokumentów związanych z życiem klasy),
- 3) krótkie ankiety przeprowadzane wśród uczniów, rodziców i nauczycieli badające ich opinię w istotnych sprawach,
- 4) rozmowy z uczniami przeprowadzane podczas lekcji wychowawczych,
- 5) dyskusje na tematy wychowawcze podczas posiedzeń rady pedagogicznej i protokołowanie wniosków.

I. Wspomaganie naturalnego rozwoju dziecka.

Lp.	Działanie	Wartość	Realizacja: sytuacje, zadania	Podmioty odpowiedzialne	Oczekiwane efekty	Metody ewaluacji
1.	Uwzględnianie indywidualnych potrzeb uczniów, wzmacnianie wiary we własne siły i umożliwianie osiągnięcia sukcesów	uczynność, tolerancja, godność, odpowiedzialność, ofiarność, współpraca, altruizm,	- diagnoza sytuacji i potrzeb środowiskowych, - organizowanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej w szkole - włączanie uczniów w działania na rzecz innych (wolontariat, zbiórki pomocowe)	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagogzy, psycholog	Uczeń: - osiąga sukcesy na miarę swoich możliwości, - przyjmuje okazaną pomoc, - godnie reprezentuje klasę i szkołę, - jest wrażliwy, pomaga słabszym, niepełnosprawnym i chorym	- analiza dokumentacji szkolnej, - analiza zapisów dzienników szkolnych, - pomoc psychologiczno – pedagogiczna, - obserwacja dzieci, - ankiety
2.	Praca z uczniem mającym trudności w nauce/ koncentracji	uczynność, poczucie godności własnej osoby, wartości poznawcze,	- organizowanie pomocy koleżeńskiej, - organizacja zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, - udzielanie wsparcia i pomocy psychologiczno – pedagogicznej, - indywidualne konsultacje, - współpraca z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagogzy, psycholog	Uczeń: - dzięki otrzymanej pomocy jest skoncentrowany i zmotywowany do pracy, - jest wytrwały w swoich działaniach,	- analiza dzienników korekcyjno – kompensacyjnych, logopedycznych, - analiza udzielanej pomocy psychologiczno – pedagogicznej,

			- współpraca z rodzicami			
3.	Odkrywanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów	kreatywność, ciekawość świata i innych ludzi, otwartość, odpowiedzialność, koleżeństwo, współpraca	- indywidualizowanie stawianych zadań przygotowujących do konkursów i prezentacji wiedzy, - udział w kółkach rozwijających zainteresowania,	wychowawcy klas, nauczyciele,	Uczeń: - podejmuje zadania o różnym stopniu trudności, - ma możliwość zagłębiania wiedzy w różnych dziedzinach, - prezentuje swoje zainteresowania na forum klasy/szkoły, - uczestniczy w konkursach szkolnych i pozaszkolnych, - uczestniczy w kółkach zainteresowań,	- analiza dzienników szkolnych, - dzienniki zajęć szkolnych i pozalekcyjnych, - sprawozdania przebiegów konkursów, wydarzeń, imprez szkolnych,
4.	Pomoc uczniom mającym trudną sytuację materialną	godność, współpraca, czynność,	- dofinansowanie wycieczek szkolnych, wyjść, itp. - dofinansowanie czesnego,	dyrekcja, klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog	Uczeń: - nie odczuwa dyskryminacji finansowej, - czerpie wiedzę z wyjść edukacyjnych - uczeń integruje się ze swoją klasą/szkołą - uczeń czuje się częścią społeczeństwa	- obserwacja dzieci, - pomoc psychologiczno – pedagogiczna, - rozmowy z rodzicami i dziećmi, - konsultacje z nauczycielami i wychowawcami

5.	Praca z dzieckiem zagrożonym niedostosowaniem społecznym oraz niedostosowanym społecznie	współpraca, pozytywne relacje społeczne, poczucie godności własnej osoby, bezpieczeństwo, pozytywne relacje społeczne, tożsamość indywidualna,	<ul style="list-style-type: none"> - modelowanie zachowań uczniów, stosowanie im określonych wymagań, zasad i konsekwencji, - organizowanie pogadań dot.: postrzegania siebie, uczestnictwa w grupie, rozwiązywania problemów, - indywidualne rozmowy z rodzicami - rozmowy wychowawcze z uczniami - konsultacje z Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną w Szczecinie 	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna swoje mocne strony - wierzy w siebie i prezentuje pozytywną samoocenę, - potrafi pracować, jest skoncentrowany na pracy własnej 	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja uczniów, - pomoc psychologiczno – pedagogiczna, - analiza dokumentacji szkolnej, - konsultacje z wychowawcami i nauczycielami, - rozmowy z rodzicami i dziećmi,
6.	Praca z dzieckiem krzywdzonym oraz zaniedbanym	bezpieczeństwo, godność, wolność	<ul style="list-style-type: none"> - rozmowa indywidualna z uczniem, - stosowanie procedur udzielania pomocy w porozumieniu z 	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ma zapewnione poczucie bezpieczeństwa, - wie do kogo może zwrócić się o pomoc, - jest ufny, 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dokumentacji szkolnej, - notatki, - rozmowy z uczniami i rodzicami, - konsultacje z wychowawcami

			pedagogiem, psychologiem - promowanie stylu życia bez przemocy, - promowanie stylu życia bez przemocy - pedagogizacja rodziców			- obserwacje uczniów,
--	--	--	---	--	--	-----------------------

II. Propagowanie zdrowia oraz zdrowego, higienicznego i proekologicznego stylu życia.

Lp.	Działanie	Wartość	Realizacja: sytuacje, zadania	Podmioty odpowiedzialne	Oczekiwane efekty	Metody ewaluacji
1.	Promowanie i propagowanie zdrowego stylu życia	wartości wizualne, odpowiedzialność, ofiarność, współpraca, poczucie godności własnej i innych	- zachęcanie do aktywnego spędzania wolnego czasu, - organizowanie wycieczek krajoznawczych, - promowanie zdrowego sposobu odżywiania się, udział klasy w programach: „Mleko w szkole”,	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog, nauczyciele różnych przedmiotów, świetlicy,	Uczeń: - wie jak dbać o zdrowie, - zna i stosuje zasady higieny osobistej, - potrafi wymienić zdrowe produkty żywnościowe, - uczestniczy w programach dbających o zdrowe odżywianie,	- analiza zapisów w dziennikach szkolnych, - informacje i zdjęcia na stronie internetowej szkoły, - scenariusze zajęć, - jadłospis, - kontrola frekwencji uczniów uczęszczających na w-f,

			<p>„Owoce i warzywa w szkole”,</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie w szkole stołówki ze zdrowym żywniem, - udział w programach i działaniach profilaktycznych, - wdrażanie do dbania o higienę ciała, - pogadanki i warsztaty na temat bezpieczeństwa i pierwszej pomocy, - kształtowanie postaw dbałości o własne zdrowie - wyrabianie nawyków higienicznych, - prezentacje uczniów i nauczycieli podczas zajęć na temat zdrowego odżywiania się i aktywności fizycznej 		<ul style="list-style-type: none"> - bierze udział w akcjach i spotkaniach profilaktycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> - kontrola dokumentów szkolnych, - harmonogram wydarzeń szkolnych,
--	--	--	--	--	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> - działalność pracowni sportowej, - organizowanie festynów z elementami sportu, - ograniczanie spożycia cukrów prostych, zapobieganie otyłości uczniów 			
2.	Zasady bezpieczeństwa i higieny pracy	<p>bezpieczeństwo, współpraca, altruizm, odpowiedzialność, wartości witalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwracanie uwagi na właściwe zachowania w szkole i poza nią, - posiadanie i znajomość instrukcji bezpieczeństwa pożarowego, - pogadanki dla uczniów na temat bezpieczeństwa, - bezpieczna droga „Szkoła – dom” pogadanki w klasach, - pogadanki z uczniami na temat bezpiecznych ferii zimowych i letnich 	<p>dyrekcja, wychowawcy klas, nauczyciele, pedagogzy, psycholog, nauczyciele świetlicy</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie jakie są zasady bezpieczeństwa w szkole, - zna drogę ewakuacji, - bierze udział w warsztatach, pogadankach i szkoleniach dot. pierwszej pomocy, zasad bezpieczeństwa w czasie ferii zimowych i letnich, bezpiecznego poruszania się po drogach 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza protokołów powypadkowych, - notatki dotyczące przeprowadzenia próbnego alarmu, - analiza dokumentacji szkolnej

3.	Uświadamianie związków człowieka ze środowiskiem	empatia, odpowiedzialność, wolność, otwartość na innych ludzi i świat, wartości poznawcze	<ul style="list-style-type: none"> - dbanie o czystość otoczenia (klasa, teren szkoły, dom) „Sprzątanie świata” - pogadanki tematyczne, oglądanie filmów przyrodniczych, wycieczki, - udział w konkursach o tematyce przyrodniczej, ekologicznej, zdrowotnej, - otaczanie zwierząt opieką (zbiórki kary dla zwierząt dla zwierząt w schronisku „Montessori pomaga zwierzętom”, opieka nad zwierzętami szkolnymi, dokarmianie ptaków zimą, 	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje zdobytą wiedzę w praktyce, - dba o czystość swojego otoczenie, - bierze udział w konkursach i akcjach na rzecz ochrony środowiska, - rozumie związek człowieka ze środowiskiem, - karmi i dba o czystość zwierząt szkolnych, - odżywia zimą ptaki i zwierzęta, - uczy się dbania o inne istoty, 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza zapisów w dziennikach szkolnych, - sprawozdania z działań prowadzonych w szkole, - scenariusze zajęć, - harmonogram wydarzeń szkolnych,
4.	Uwrażliwianie na przejawy degradacji środowiska i wdrażanie do	empatia, tożsamość regionalna, ofiarność,	- pogadanki i filmiki o zanieczyszczeniu	wychowawcy klas, nauczyciele,	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie w jaki sposób jest zanieczyszczane środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza zapisów w dziennikach szkolnych, - sprawozdania z

	współodpowiedzialności za stan środowiska naturalnego	otwartość,	środowiska i jego skutkach, - zbiórka surowców wtórnych, - segregacja śmieci, - poznawanie zwierząt i roślin będących pod ochroną, - pogadanki, filmy o zanieczyszczeniu środowiska, - wycieczki krajoznawcze, - dbanie o czystość i porządek otaczającego środowiska		- wie po co buduje się oczyszczalnie ścieków i sadi lasy, - bierze udział w zbiórce i segregacji surowców wtórnych, - oszczędza wodę, papier, prąd, - zna zwierzęta oraz rośliny chronione, - rozszerza i wzbogaca swoją wiedzę na temat ochrony środowiska, - troszczy się o czystość swojego otoczenia,	działań prowadzonych w szkole, - scenariusze zajęć, - harmonogram wydarzeń szkolnych,
5.	Uświadamianie konsekwencji zmiany klimatu na świecie i w najbliższym otoczeniu oraz możliwości osobistego wpływu na ich ograniczenie lub łagodzenie w perspektywie lokalnej i globalnej.	- kształtowanie postaw obywatelskich,	- pogadanki i filmiki, - projekty uczniowskie, - działalność na rzecz środowiska, - gazetki szkolne,	- nauczyciele, - wychowawcy, - pedagodzy, - zaproszeni goście	Uczeń: - wie w jaki sposób może przyczynić się do działań na rzecz dobra klimatu, - kształtuje umiejętności komunikacyjne i organizacyjne, - poszerza wiedzę oraz buduje relacje na gruncie szkoły i poza nią.	- scenariusze zajęć, - harmonogram wydarzeń szkolnych, - projekty, - sprawozdania, - dziennik elektroniczny

III. Kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, moralnych i patriotycznych – ukierunkowanie na relacje.

Lp.	Działanie	Wartość	Realizacja: sytuacje, zadania	Podmioty odpowiedzialne	Oczekiwane efekty	Metody ewaluacji
1.	Budzenie i rozwijanie szacunku dla tradycji, symboli szkolnych i narodowych	patriotyzm, szacunek do tradycji, tożsamość indywidualna, kulturowa, narodowa, regionalna, etniczna, poczucie godności własnej, szacunek dla godności innych osób, odpowiedzialność, tolerancja	- zapoznanie z symbolami szkolnymi, narodowymi i unijnymi: sztandarem, patronem, godłem, flagą, hymnem państwowym i unijnym, - poznanie historii i tradycji szkoły, - udział w uroczystościach klasowych, szkolnych, środowiskowych (zgodnie z harmonogramem)	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: - nosi galowy mundurek szkolny podczas uroczystości klasowych i szkolnych, - nosi na co dzień mundurek z logiem szkoły - okazuje szacunek symbolom szkolnym oraz państwowym, - zna hymn polski oraz jego symbole, - ma poczucie więzi z klasą, szkołą, krajem, - wykazuje się wiedzą na temat patrona, tradycji szkoły, miasta, kraju	- analiza dzienników lekcyjnych, - obserwacje, - harmonogram wydarzeń szkolnych,
2.	Rozwijanie poczucia więzi z małą i dużą ojczyzną poprzez poznanie dziejów miasta, regionu, Polski oraz poznanie	patriotyzm, szacunek do tradycji, odpowiedzialność, tożsamość kulturową,	- godny udział w uroczystościach szkolnych i państwowych, - udział w konkursach wiedzy o	wychowawcy klas, nauczyciele,	Uczeń: - dostrzega związek pomiędzy życiem własnym, a regionem,	- analiza dzienników lekcyjnych, - sprawozdania z konkursów, wydarzeń szkolnych i pozaszkolnych,

	historii i tradycji swojej szkoły	narodową, regionalną,	historii szkoły, miasta, - poznawanie historii zabytków naszego miasta i jego tradycji, - organizowanie wycieczek na terenie miasta Szczecin		- zna historię swojego kraju, - zna wieszczów narodowych, - wykazuje się posiadaną wiedzą, - reprezentuje szkołę, - współuczestniczy w tworzeniu historii szkoły, - zna historię, zabytki, tradycję swojego miasta, - bierze udział w imprezach kulturalnych,	- harmonogram wydarzeń szkolnych,
3.	Uczenie rozwiązywania konfliktów	odpowiedzialność, pokój, koleżeństwo, wolność, tolerancja	- rozumienie pojęć: przemoc, agresja, konflikt - nauka pokojowych sposobów rozwiązywania konfliktów (stolik pokoju) - negocjowanie w sytuacjach spornych - wskazywanie sposobów radzenia sobie ze złością i agresją,	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: - odróżnia dobro od zła, - stara się rozwiązywać konflikty w sposób pokojowy, - wie, że przy rozwiązywaniu konfliktów może skorzystać z pomocy osoby dorosłej, - wie gdzie szukać pomocy w	- analiza dokumentacji szkolnej, - pomoc psychologiczno – pedagogiczna,

			- diagnozowanie problemów występujących w klasie,		rozwiązywaniu konfliktów,	
--	--	--	---	--	---------------------------	--

IV. Kształtowanie świadomego odbiorcy kultury, wartości, norm oraz wzorów zachowań.

Lp.	Działanie	Wartość	Realizacja: sytuacje, zadania	Podmioty odpowiedzialne	Oczekiwane efekty	Metody ewaluacji
1.	Wpajanie zasad kultury osobistej i kultury języka	odpowiedzialność, ofiarność, wartość poznawcza, pozytywne relacje społeczne, szacunek do godności innych osób, tolerancja, pokój	- zwracanie uwagi na stosowanie zwrotów grzecznościowych w życiu codziennym, - kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania, - umiejętność pracy w zespole, grupie, - prowadzenie pogadarek na temat kultury zachowania się w różnych sytuacjach, - uświadamianie istnienia słów, które „kaleczą” - uwrażliwianie rodziców na kształtowanie u	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: - zna i stosuje formy grzecznościowe, - nie obraża innych, - potrafi w kulturalny sposób wyrazić swoje zdanie, - wzoruje się na pozytywnych zachwianiach innych, - rozwija umiejętność słuchania,	- analiza dzienników szkolnych, - analiza zapisu tematów w dziennikach lekcyjnych, - analiza treści programu wychowawczo – profilaktycznego,

			<p>dzieci nawyków kulturalnego zachowania,</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności słuchania, - poznanie norm, zasad, wartości społecznych i etnicznych, 			
2.	<p>Poszanowanie mienia szkoły i własności innych osób</p>	<p>odpowiedzialność, pozytywne relacje społeczne, szacunek do godności innych osób, tolerancja, pokój</p>	<ul style="list-style-type: none"> - omawianie na lekcjach tematyki poszanowania cudzej własności i mienia, - systematyczna kontrola obuwia zmiennego, - wdrażanie do zachowania ładu i porządku w szatni oraz klasie, - rozwijanie poczucia odpowiedzialności za dobro wspólne 	<p>wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi szanować własność innych, - wie, że należy zachować po sobie porządek, - czuje się odpowiedzialny za wspólne dobra, - dba o porządek w klasie, szatni itp. 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dzienników szkolnych, - analiza zapisów tematów w dzienniku lekcyjnym - wpis w dokumentacji potwierdzający zapoznanie rodziców ze statutem i programem wychowawczo – profilaktycznym
3.	<p>Wdrażanie podstawowych reguł w relacjach międzyludzkich (komunikowanie się, tolerancja wobec</p>		<ul style="list-style-type: none"> - wskazywanie wzorców zachowań (literatura, środowisko, film), - pomoc koleżeńska, - dbanie o innych rówieśników z klasy, 	<p>wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna i przestrzega zasad współżycia w grupie, - pomaga swoim kolegom, 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dzienników szkolnych, - sprawozdania z wydarzeń szkolnych i pozaszkolnych,

	<p>innych, dbanie o relacje w klasie)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - budowanie poczucia zespołu klasowego, - rozmowa z uczniami na tematy, które ich dotyczą, - tworzenie przestrzeni uczniom do wspólnego spędzania czasu, - wzajemna opieka i wsparcie między dziećmi, - wspólne rozwiązywanie problemów, - pomoc niepełnosprawnym, - uczenie się asertywnej odmowy, wdrażanie do zachowań asertywnych, - nauka komunikacji interpersonalnej, - zajęcia warsztatowe, praca w grupach, - udział w akcjach charytatywnych, 		<ul style="list-style-type: none"> - jest odpowiedzialny za swoje zachowanie i ponosi za nie konsekwencje, - reaguje na niewłaściwe zachowania dokonuje samooceny, - potrafi komunikować się i współpracować z innymi, - akceptuje i bierze udział w przedsięwzięciach organizowanych na terenie szkoły, miasta, - okazuje szacunek drugiemu człowiekowi bez względu na występujące różnice 	
--	---	--	--	--	---	--

4.	Kształtowanie odpowiedzialności za postępowanie własne i innych	empatia, tolerancja, altruizm, współpraca, poszanowanie godności własnej i innych osób,	- propagowanie pozytywnych wartości życiowych, - zajęcia warsztatowe, pogadanki, - wsparcie psychologiczno – pedagogiczne, - rozmowy indywidualne	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: - zna i potrafi przewidzieć skutki własnych zachowań, - potrafi wybrać między dobrem a złem, - reaguje na niewłaściwe zachowania, jest wrażliwy na troski innych	- analiza dzienników szkolnych,
5.	Przygotowanie ucznia do właściwego odbioru sztuki i rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży	odpowiedzialność, tożsamość kulturowa, narodowa, regionalna, etniczna, szacunek, pokój, wartość poznawcza,	- udział w koncertach, przedstawieniach teatralnych, wystawach, wyjściach do kina, - udział w wystawach plastycznych, literackich itp., - angażowanie do przygotowania oprawy plastycznej, uroczystości szkolnych i środowiskowych, - organizacja zajęć przygotowujących do odbioru sztuki,	wychowawcy klas, nauczyciele, nauczyciele świetlicy	Uczeń: - właściwie zachowuje się w miejscach publicznych, - wykazuje się wiedzą dotyczącą różnych dziedzin sztuki (film, teatr, muzyka) - potrafi korzystać z katalogu bibliotecznego, - zna zasady poszanowania książek, - chętnie i sprawnie czyta dla zdobycia znajomości	- analiza zapisów tematów w dziennikach lekcyjnych, - analiza dzienników szkolnych, - wgląd w dokumentacje biblioteki szkolnej, - harmonogram wydarzeń szkolnych,

			<ul style="list-style-type: none"> - zachęcanie uczniów do korzystania z zasobów biblioteki, poprzez lekcje biblioteczne, wystawy oraz prezentacje nowości wydawniczych, - doskonalenie metod samodzielnego wyszukiwania przez uczniów informacji z różnych źródeł, - zapoznanie z różnymi rodzajami mediów, ich istotą i zasadami funkcjonowania, - uświadamianie istnienia cyberprzemocy, 		<p>zaspokojenia potrzeby wiedzy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - potrafi wyszukać i wykorzystać informację z różnych źródeł, 	
6.	Przygotowanie do efektywnego i bezpiecznego korzystania z narzędzi i zasobów cyfrowych oraz do kształcenia na odległość		<ul style="list-style-type: none"> - bezpieczeństwo i higiena pracy przy komputerze, - nauka poprawnego i krytycznego wyszukiwania informacji w internecie, 	- nauczyciele	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna zasady poszukiwania prawdziwych informacji w internecie, - potrafi posługiwać się narzędziami cyfrowymi, 	<ul style="list-style-type: none"> - dziennik elektroniczny, - projekty uczniów, - programy zajęć, - dokumentacja pracy zdalnej

			<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywanie zasobów cyfrowych w trakcie nauki własnej, - wykorzystywanie technologii cyfrowych do prezentacji wiedzy 		<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje technologie cyfrowe do własnego rozwoju. 	
--	--	--	---	--	---	--

V. Wdrażanie uczniów do zachowań bezpieczeństwa – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)

Lp.	Działanie	Wartość	Realizacja: sytuacje, zadania	Podmioty odpowiedzialne	Oczekiwane efekty	Metody ewaluacji
1.	Przygotowanie do samodzielnego i bezpiecznego uczestnictwa w zajęciach szkolnych, pozaszkolnych i ruchu drogowym	bezpieczeństwo, odpowiedzialność, pozytywne relacje społeczne, szacunek dla godności własnej i innych osób,	<ul style="list-style-type: none"> - pogadanki i warsztaty w klasach na temat drogi do i ze szkoły, - uwrażliwienie na bezpieczne formy spędzania czasu wolnego e różnych porach dnia, - ćwiczenia praktyczne w 	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> - zna i stosuje zdobytą wiedzę w praktyce, - uczestniczy w projektach i zajęciach dotyczących bezpieczeństwa, - wie gdzie szukać pomocy w 	<ul style="list-style-type: none"> - analiza dokumentacji szkolnej, - sprawozdania z działań szkolnych, - analiza zapisu tematów w dziennikach lekcyjnych, - harmonogram wydarzeń szkolnych,

			<p>utrwalaniu zasad ruchu drogowego – wycieczki, spacery</p> <ul style="list-style-type: none"> - akcja „Bezpieczne ferie”, „Bezpieczne wakacje” - uczestnictwo w programach promujących bezpieczeństwo, - spotkania ze Strażą Miejską, Policją, - monitorowanie przez nauczycieli przestrzegania zasad zachowania się uczniów podczas przerw, - zachowanie dyscypliny podczas zajęć lekcyjnych, - lekcja ciszy, lekcja gracji, - poznanie dróg ewakuacyjnych, - uniemożliwianie wejścia na teren szkoły osobom obcym, - przypominanie zasad bezpieczeństwa		<p>sytuacjach zagrożenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie jak należy się zachować wobec nieznanych mu osób, - zna zagrożenia ze strony innych ludzi, - bezpiecznie posługuje się narzędziami podczas zajęć, - wie gdzie można bezpiecznie organizować pracę i zabawę,	
--	--	--	--	--	---	--

			przed każdorazowym wyjściem ze szkoły,			
2.	Poznanie zasad postępowania w sytuacjach zagrożenia i wypadku	bezpieczeństwo, odpowiedzialność, pozytywne relacje społeczne,	- pogadanki, rozmowy na temat bezpieczeństwa własnego i innych, - wskazanie sposobów radzenia sobie w warunkach zagrożenia (zwracanie się o pomoc do dorosłych), - organizowanie pokazów udzielania pierwszej pomocy	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: - wie do kogo i w jaki sposób należy zwrócić się o pomoc, potrafi powiadomić o wypadku, zagrożeniu, niebezpieczeństwie, - zna numery telefonów alarmowych: 999, 998, 997, 112, 986	- analiza dokumentacji szkolnej, - analiza statutu szkolnego, - notatki służbowe z zachowań uczniów, - sprawozdania z prowadzonych działań w szkole,
3.	Dbanie o bezpieczeństwo własne i innych podczas pracy i zabawy	odpowiedzialność, pozytywne relacje społeczne, bezpieczeństwo,	- rozmowy na temat korzystania z telewizji, gier komputerowych, - kultura i bezpieczeństwo korzystania z internetu, - organizacja wycieczek szkolnych,	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Uczeń: - racjonalnie korzysta z telewizji i komputera, - z pomocą dorosłych kontroluje czas jaki spędza przy komputerze, - wie jakie mogą być skutki obrażania innych przez Internet i naruszania praw autorskich	- analiza dokumentacji szkolnej,
4.	Przeciwdziałanie uzależnieniom i	odpowiedzialność,	- indywidualne rozmowy z uczniem	wychowawcy klas, nauczyciele,	Uczeń:	- analiza zapisów tematów w

	<p>zachowaniom ryzykownym w szkole (substancje psychoaktywne, cyberzagrożenia, agresja, przemoc oraz kształtowanie postaw, nawyków i umiejętności służących bezpieczeństwu uczniów)</p>	<p>wolność, tolerancja, koleżeństwo, bezpieczeństwo, pozytywne relacje społeczne</p>	<p>- pogadanki na lekcjach dotyczące zachowań negatywnych/ agresywnych, - pogadanki dot. profilaktyki używania narkotyków, dopalaczy oraz substancji psychoaktywnych, - korzystanie z programów Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (Zachowaj Trzeźwy Umysł), - działania edukacji antytytoniowej (program „Nie pal przy mnie proszę”), - pogadanki i zajęcia dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu, - pogadanki na temat e-uzależnień,</p>	<p>pedagodzy, psycholog,</p>	<p>- kształtuje w sobie postawy i nawyki bezpieczeństwa, - wie jakie zachowania są nieakceptowalne w szkole i społeczeństwie, - zna konsekwencje negatywnych zachowań, - wie do kogo może zwrócić się o pomoc, - zna alternatywne sposoby rozwiązywania konfliktów,</p>	<p>dziennikach lekcyjnych, - notatki służbowe z zachowań uczniów, - analiza sytuacji szkolnej, program wychowawczo - profilaktyczny</p>
--	---	--	--	------------------------------	---	---

			<ul style="list-style-type: none"> - pogadanki z uczniem na temat zachowania bezpieczeństwa w szkole i poza nią, - indywidualne rozmowy z rodzicami, - porady udzielane przez nauczycieli i wychowawców, - dobieranie do zajęć odpowiednich pomocy, - spotkania uczniów z policją lub strażą miejską, - współpraca w jednolitych oddziaływaniach między szkołą a domem, -dostarczanie uczniom wzorów alternatywnych sposobów rozwiązywania konfliktów, - zawieranie kontraktów z uczniami i rodzicami dotyczących			
--	--	--	--	--	--	--

			zachowania oraz zasad współżycia w grupie, - zapoznanie uczniów ze skutkami karnymi stosowania przemocy, - spotkania z psychologiem i pedagogiem,			
--	--	--	---	--	--	--

VI . Współpraca z rodzicami

Lp.	Działanie	Wartość	Realizacja: sytuacje, zadania	Podmioty odpowiedzialne	Oczekiwane efekty	Metody ewaluacji
1.	Rozpoznawanie potrzeb uczniów i oczekiwań rodziców	współpraca, pozytywne relacje społeczne, bezpieczeństwo,	- obserwacje, ankiety, - zebrania ogólne, - rozmowy indywidualne, - „Dni otwarte szkoły”, - regularny kontakt przez e-dziennik, - w sytuacjach wyjątkowych kontakt tel., e-mail.	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog,	Wychowawca: - zna sytuację rodzinno – bytową swoich uczniów, - odpowiednio do potrzeb planuje pracę opiekuńczo – wychowawczą,	- analiza dokumentacji szkolnej, - ankiety, - obserwacje,
2.	Włączanie rodziców w życie klasy i szkoły	odpowiedzialność, szacunek dla tradycji, altruizm,	- udział w zajęciach edukacyjnych (lekcje otwarte dla	wychowawcy klas, nauczyciele,	Rodzice:	- analiza dokumentacji szkolnej,

		współpraca, pozytywne relacje społeczne,	rodziców, wykonywanie pomocy dydaktycznych, dekorowanie, odnawianie klas) - współudział w zajęciach pozalekcyjnych (organizowanie uroczystości szkolnych/ klasowych wg. harmonogramu, organizowanie imprez, wycieczek)	pedagodzy, psycholog, rodzice,	- interesują się, znajom problemy dziecka i klasy, - współpracują z wychowawcą, - integrują działanie klasy, wychowawcy, rodziny, - rozwijają potrzebę zagospodarowania czasu wolnego swoich dzieci, - organizują pomoce dydaktyczne, pomagają przy dekoracji, - sponsorują imprezy i wycieczki, - aktywnie angażują się w pracy na rzecz dzieci,	- obserwacje, - harmonogram wydarzeń szkolnych,
3.	Pedagogizacja rodziców	współpraca, odpowiedzialność, pozytywne relacje społeczne	- organizowanie spotkań rodziców z psychologiem, pedagogiem, specjalistami wspomagającymi prawidłowy rozwój dziecka, - uczestniczą w warsztatach i spotkaniach	wychowawcy klas, nauczyciele, pedagodzy, psycholog, rodzice, instytucje wspierające działalność szkoły	Rodzice: - pogłębiają wiedzę z zakresu pedagogiki i psychologii, - pogłębiają wiedzę na temat pedagogiki Montessori, - aktywnie współpracują i ujednolicają działania	- analiza dokumentacji szkolnej, - strona internetowa szkoły,

			organizowanych w szkole dla rodziców		wychowawcze ze szkołą,	
--	--	--	--------------------------------------	--	------------------------	--

ZAŁĄCZNIK NR 1

TREŚCI WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNE DO REALIZACJI PODCZAS GODZIN DO DYSPOZYCJI WYCHOWAWCY W KLASACH I-III ORAZ IV-VIII.

1. Edukacja wczesnoszkolna.

Edukacja wczesnoszkolna obejmuje pierwsze trzy lata nauki dziecka w szkole i ma za zadanie stopniowo przygotować dziecko do uczestnictwa w życiu społeczności szkolnej i środowiska lokalnego, a w dalszej perspektywie – do pełnoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym. Cele wychowania i sposób ich realizacji w niższych klasach szkoły podstawowej powinny być dostosowane do indywidualnych możliwości intelektualnych, emocjonalnych, społecznych i zdrowotnych dziecka będącego w młodszym wieku szkolnym.

Zakres wiadomości i umiejętności, jakimi ma dysponować uczeń kończący klasę III szkoły podstawowej oraz postaw, które ma przejawiać, ustalono tak, aby nauczyciel mógł organizować odpowiednie sytuacje dydaktyczno-wychowawcze w przeciętnych warunkach edukacyjnych. Jest to ważne założenie, gdyż wiadomości, umiejętności i postawy ukształtowane w klasach I–III szkoły podstawowej stanowią bazę i punkt wyjścia do prowadzenia procesu wychowawczo- -profilaktycznego na dalszych etapach kształcenia. Realizacja celów wychowania i profilaktyki na I etapie kształcenia powinna być tak zorganizowana, aby wszyscy uczniowie, niezależnie od poziomu ich rozwoju psychofizycznego, mieli możliwość zrozumienia podstawowych procesów społecznych zachodzących w najbliższym i dalszym otoczeniu oraz przejawiania adekwatnego do danej sytuacji zachowania.

Tabela nr 1. Treści wychowawczo-profilaktyczne w klasach I-III.

OBSZAR	ZADANIA – KLASY I-III
Zdrowie - edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z podstawowymi zasadami dbałości o zdrowie własne i innych, kształtowanie umiejętności kreowania środowiska sprzyjającego zdrowemu stylowi życia; • zapoznanie z zasadami zdrowego, racjonalnego odżywiania się, higieny osobistej i aktywności fizycznej; • przygotowanie do podejmowania działań mających na celu zdrowy styl życia w aspekcie fizycznym i psychicznym; • kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie; • rozwijanie umiejętności podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; • kształtowanie umiejętności analizy zjawisk przyrodniczych, rozumowania przyczynowo-skutkowego; • uświadomienie wpływu przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin;

	<ul style="list-style-type: none"> kształtowanie wytrwałości w działaniu i dążeniu do celu, umiejętności adekwatnego zachowania się w sytuacjach zwycięstwa i porażki.
<p>Relacje – kształtowanie postaw społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> kształtowanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych; rozwijanie umiejętności formułowania prostych wniosków na podstawie obserwacji i własnych doświadczeń; kształtowanie umiejętności przestrzegania obowiązujących reguł; kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, rozpoznawania ich potrzeb, zgodnej współpracy z innymi, z zachowaniem obowiązujących norm i reguł kultury osobistej; przygotowanie do sprawiedliwego i uczciwego oceniania zachowania własnego i innych ludzi; zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami wynikającymi z roli ucznia oraz członka szkolnej społeczności, rodziny i kraju; rozwijanie empatii, umiejętności podejmowania działań mających na celu pomoc słabszym i potrzebującym, umiejętności rozwiązywania konfliktów i sporów.
<p>Kultura – wartości, normy, wzory zachowań.</p>	<ul style="list-style-type: none"> kształtowanie umiejętności właściwego komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, dbałość o język i kulturę wypowiedzania się; kształtowanie umiejętności analizy prostych sytuacji wychowawczych, odróżniania dobra od zła; kształtowanie gotowości do uczestnictwa w kulturze, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania innych kultur i tradycji, określanie swojej przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, uczestniczenie w życiu kulturalnym środowiska rodzinnego, szkolnego, lokalnego oraz wydarzeniach organizowanych przez najbliższą społeczność; kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalanie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci; kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi, niezależnie od religii, statusu materialnego, wieku, wyglądu, poziomu rozwoju intelektualnego i fizycznego oraz respektowanie ich praw, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji; inspirowanie do podejmowania aktywności i inicjatyw oraz pracy zespołowej, wspomaganie działań służących kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia;

	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie do radzenie sobie w sytuacjach codziennych wymagających umiejętności praktycznych, budzenie szacunku dla pracy ludzi różnych zawodów; • przygotowanie do podejmowania działań mających na celu identyfikowanie i rozwijanie własnych zainteresowań; • wstępne kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli i tradycji narodowych oraz tradycji związanych z rodziną, szkołą i społecznością lokalną; • kształtowanie umiejętności wyrażania własnych emocji w różnych formach ekspresji; • kształtowanie poczucia własnej wartości dziecka, podtrzymywanie ciekawości poznawczej, rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości oraz brania odpowiedzialności za swoje decyzje i działania; • kształtowanie świadomości odmienności osób niepełnosprawnych, innej narodowości, wyznania, tradycji kulturowej oraz ich praw.
<p>Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykowanych (problemowych) cd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz sytuacjach nadzwyczajnych; • kształtowanie umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, kształtowanie świadomości negatywnego wpływu pracy przy komputerze na zdrowie i kontakty społeczne oraz niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów, respektowanie ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, internetu i multimediiów; • przygotowanie do bezpiecznego i rozsądnego korzystania z narzędzi i urządzeń technicznych, bezpiecznego organizowania zajęć ruchowych i poruszania się po drogach; • przygotowanie do bezpiecznego korzystania ze środków komunikacji, zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom problemowym; • kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy.

Tabela nr 2. Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji podczas godzin do dyspozycji wychowawcy w klasach IV-VIII.

OBSZARY	ZADANIA				
	KLASA IV	KLASA V	KLASA VI	KLASA VII	KLASA VIII
ZDROWIE – edukacja zdrowotna	<p>Nabycie podstawowej wiedzy na temat stresu.</p> <p>Inspirowanie młodzieży do myślenia o własnej motywacji do działania.</p> <p>Nabywanie umiejętności gromadzenia i porządkowania wiedzy o sobie.</p> <p>Kształtowanie postaw otwartych na poszukiwanie pomocy oraz porady, kiedy zaczynają się trudności i kiedy wybór jest ważny i trudny.</p> <p>Kształtowanie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia.</p>	<p>Zachęcanie uczniów do pracy nad własną motywacją oraz analizą czynników, które ich demotywią.</p> <p>Kształtowanie umiejętności podejmowania i realizacji zachowań prozdrowotnych.</p> <p>Prezentowanie sposobów pokonywania własnych słabości oraz akceptowania ograniczeń i niedoskonałości.</p>	<p>Kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych cech osobowości.</p> <p>Kształtowanie konstruktywnego obrazu własnej osoby, np. świadomości mocnych i słabych stron.</p> <p>Rozwijanie właściwej postawy wobec zdrowia i życia jako najważniejszych wartości.</p> <p>Doskonalenie i wzmacnianie zdrowia fizycznego.</p>	<p>Kształtowanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialności za swoje działania, decyzje.</p> <p>Kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów.</p> <p>Rozwijanie umiejętności hierarchizacji zadań.</p> <p>Podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału.</p> <p>Kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i psychicznych w okresie dojrzewania.</p>	<p>Kształtowanie postawy uczniów nastawionej na rozwiązania – charakteryzującej się samoświadomością, wyobraźnią, kreatywności.</p> <p>Kształtowanie umiejętności wyznaczania sobie celów krótko- i długoterminowych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności ustalania priorytetów, uwzględniając kryteria ważności i pilności.</p> <p>Rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości.</p> <p>Kształtowanie świadomości dotyczącej wykorzystania ruchu w życiu człowieka jako skutecznego sposobu dbania o zdrowie psychiczne.</p>
RELACJE – kształtowanie	Kształtowanie umiejętności właściwej	Rozwijanie umiejętności rozumienia	Kształtowanie umiejętności współpracy w	Kształtowanie umiejętności wchodzenia	Rozwijanie umiejętności poszukiwania

<p>postaw społecznych</p>	<p>komunikacji, stanowiącej podstawę współdziałania</p> <p>Kształtowanie umiejętności asertywnego wyrażania własnych potrzeb.</p> <p>Rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi.</p> <p>Kształtowanie postawy szacunku i zrozumienia wobec innych osób.</p> <p>Rozwijanie zdolności do inicjowania i podtrzymywania znaczących głębszych relacji.</p> <p>Budowanie atmosfery wzajemnego szacunku w społeczności szkolnej.</p>	<p>innych, która sprzyja efektywnej współpracy.</p> <p>Wyzwalanie chęci do działania na rzecz innych osób w celu poprawy ich sytuacji (wolontariat)</p> <p>Rozwijanie poczucia przynależności do grupy (samorząd uczniowski, klub, drużyna, wspólnota).</p> <p>Kształtowanie otwartości na doświadczenia innych ludzi, ich sposobów rozwiązywania problemów, na nową wiedzę.</p> <p>Rozwijanie świadomości dotyczącej roli osób znaczących i autorytetów.</p>	<p>dążeniu do osiągnięcia celu.</p> <p>Uwrażliwianie na różne obszary ludzkich problemów i potrzeb poprzez krzewienie potrzeby udzielania pomocy (wolontariat).</p> <p>Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych: wyrażanie własnych opinii, przekonań i poglądów.</p> <p>Rozwijanie świadomości roli i wartości rodziny w życiu człowieka.</p> <p>Rozwijanie samorządności.</p>	<p>w interakcje z ludźmi w sposób zapewniający zadowolenie obydwu stron.</p> <p>Kształtowanie umiejętności szukania inspiracji, rozwijanie własnej kreatywności.</p> <p>Rozwijanie odpowiedzialności za siebie i innych (wolontariat).</p>	<p>takich rozwiązań, które stwarzają korzyści dla obydwu stron.</p> <p>Rozwijanie umiejętności dostrzegania pozytywnych aspektów działania zespołowego poprzez docenienie różnic zdań i wiedzy, doświadczeń, specjalizacji, kompetencji.</p> <p>Rozwijanie potrzeby ciągłego doskonalenia siebie jako jednostki, członka rodziny i społeczeństwa</p>
<p>KULTURA – wartości, normy i wzory zachowań</p>	<p>Zapoznanie z rolą zainteresowań w życiu człowieka.</p> <p>Uwrażliwianie na kwestie moralne, np. mówienia</p>	<p>Rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów.</p> <p>Budowanie samoświadomości dotyczącej praw,</p>	<p>Rozwój zainteresowań, poszerzenie autonomii i samodzielności</p> <p>Rozwijanie umiejętności krytycznego</p>	<p>Popularyzowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.</p> <p>Rozwijanie pozytywnego stosunku do</p>	<p>Popularyzowanie wiedzy o różnicach kulturowych oraz rozwijanie umiejętności korzystania z niej w kontakcie z</p>

	<p>prawdy, sprawiedliwego o traktowania.</p> <p>Kształtowanie pozytywnego stosunku do procesu kształcenia.</p> <p>Kształtowanie potrzeby uczestnictwa w kulturze.</p>	<p>wartości, wpływów oraz postaw.</p> <p>Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji.</p> <p>Rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się z uwzględnieniem sytuacji i miejsca.</p>	<p>myślenia w kontekście analizy wpływów rówieśników i mediów na zachowanie.</p> <p>Dokonywanie analizy postaw, wartości, norm społecznych, przekonań i czynników które na nie wpływają.</p> <p>Rozwijanie szacunku dla kultury i dorobku narodowego.</p>	<p>procesu kształcenia i samokształcenia, zaangażowania w zdobywanie wiedzy i umiejętności.</p> <p>Rozwijanie takich cech jak: pracowitość, odpowiedzialność, prawdziwość, rzetelność i wytrwałość.</p> <p>Umacnianie więzi ze społecznością lokalną.</p>	<p>przedstawicielami innych narodowości.</p> <p>Popularyzowanie wiedzy i rozwijanie świadomości na temat zasad humanitaryzmu.</p> <p>Rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności.</p>
<p>BEZPIECZENSTWO- profilaktyka zachowań ryzykownych</p>	<p>Redukowanie agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów.</p> <p>Budowanie atmosfery otwartości i przyzwolenia na dyskusję.</p> <p>Uświadamianie zagrożeń wynikających z korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych</p>	<p>Rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacji konfliktu – podstawy negocjacji i mediacji.</p> <p>Rozwijanie umiejętności identyfikowania przyczyn własnego postępowania</p> <p>Dokonywanie analizy wpływu nastawienia do siebie i innych na motywację do podejmowania różnorodnych zachowań.</p>	<p>Dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach.</p> <p>Budowanie atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej oraz promowanie rzetelnej wiedzy mającej na celu zredukowanie lęku.</p>	<p>Rozwijanie postaw opartych na odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie</p> <p>Dostarczenie wiedzy z zakresu prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich.</p> <p>Przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym.</p>	<p>Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności wykorzystywania elementów negocjacji i mediacji w sytuacji rozwiązywania konfliktów.</p>

Opracowano na podstawie *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej* – www.dziennikustaw.gov.pl (dostęp dn. 14.03.2017r.).

ZAŁĄCZNIK NR 2

TREŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW WYCHOWANIA I PROFILAKTYKI ZAWARTE W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTÓW KSZTAŁCENIA W SZKOLE PODSTAWOWEJ.

Tabela nr 1. ZDROWIE – edukacja zdrowotna

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa	
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • dba o higienę oraz estetykę własną i otoczenia; • ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia człowieka; • posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat wezwania o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej; • posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia; • reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby; • wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjadania ich w nadmiarze; • przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia; • ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet; • ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej; • uzasadnia konieczność ochrony przyrody; • opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody;

<p>Wychowanie fizyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; • opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; • opisuje zasady zdrowego odżywiania; • przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży; • przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; • omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia; • wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; • omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; • wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; • wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;
<p>WOS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych; • podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
<p>Przyroda</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu; • doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; • poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
<p>Edukacja dla bezpieczeństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie; • wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu; • omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu;

	<ul style="list-style-type: none"> • dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie); • wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; • ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; • ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.);
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; • kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w najbliższym otoczeniu;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu;

Tabela nr 2. Relacje – kształtowanie postaw społecznych.

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa	
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach; • przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad; • współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię; • dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory; • dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; • odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; • ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot; • szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym;

	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; • wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie; • wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich, i nazywając to, co jest wartością dla niego; • naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; • przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; • identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; • bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę; • pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; • wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania; • wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; • omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; • identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować; • wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; • wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; • współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię; • motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności

	fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze);
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; • wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; • uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania); • przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku; • wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; • przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> • zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; • doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • zna i stosuje zasady <i>savoir-vivre'u</i> w różnych sytuacjach społecznych; • rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedane i pisane słowa; • kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; • bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną;

	ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
--	---

Tabela nr 3. Kultura – wartości, normy i wzory zachowań

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa	
Klasa I-III	<ul style="list-style-type: none"> ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszanie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne; szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach; określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym; rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej;

	<ul style="list-style-type: none"> • kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; • jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
Historia	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;
Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> • poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; • zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztanदारowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; • zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; • uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej); • angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; • uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; • stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
Plastyka	<ul style="list-style-type: none"> • zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); • zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; • podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje,

	<p>odwołując się do działań wybitnych Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym; uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom; planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> kształtuje postawy związane z tożsamością kulturową regionu;
Geografia	<ul style="list-style-type: none"> łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania; rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej); kształtuje pozytywne – emocjonalne i duchowe – więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno- -kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak:

	<p>bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją;</p> <ul style="list-style-type: none"> • postępuje etycznie w pracy z informacjami;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;

Tabela nr 4. Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych).

Szkoła/przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Szkoła podstawowa	
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu; • rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i miejscach publicznych; przestrzega zasad zachowania się środkach publicznego transportu zbiorowego; • stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku; • ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach; • stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety; • rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; • przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie;

	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy; • uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; • wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich; • stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; • ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; • omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; • wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; • wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im; • wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zachowania związane z przemocą fizyczną i psychiczną, w tym werbalną, wobec siebie i innych; wymienia osoby i instytucje, które należy powiadomić w takich sytuacjach; • przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z zasobów Internetu; rozpoznaje przemoc w cyberprzestrzeni i wyjaśnia, jak należy na nią reagować; • wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie wykroczeń i przestępstw; • przedstawia uprawnienia policjantów i funkcjonariuszy innych służb porządkowych oraz swoje prawa w kontakcie z tymi służbami;
Technika	<ul style="list-style-type: none"> • przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego; • analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia

	<p>pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);</p>
<p>Edukacja dla bezpieczeństwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka); • wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
<p>Wychowanie do życia w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • świadomie i odpowiedzialnie korzysta ze środków społecznego przekazu, w tym z Internetu, dokonując wyboru określonych treści i limitując czas im poświęcany;